

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	26. april 2024

Sak 039-2024

Plan for styring og redusert bruk av innleie

Forslag til vedtak:

Styret gir sin tilslutning til tiltakene som er igangsatt for styring og redusert bruk av innleie.

Hamar, 19. april 2024

Terje Rootwelt
administrerende direktør

1 Hva saken gjelder

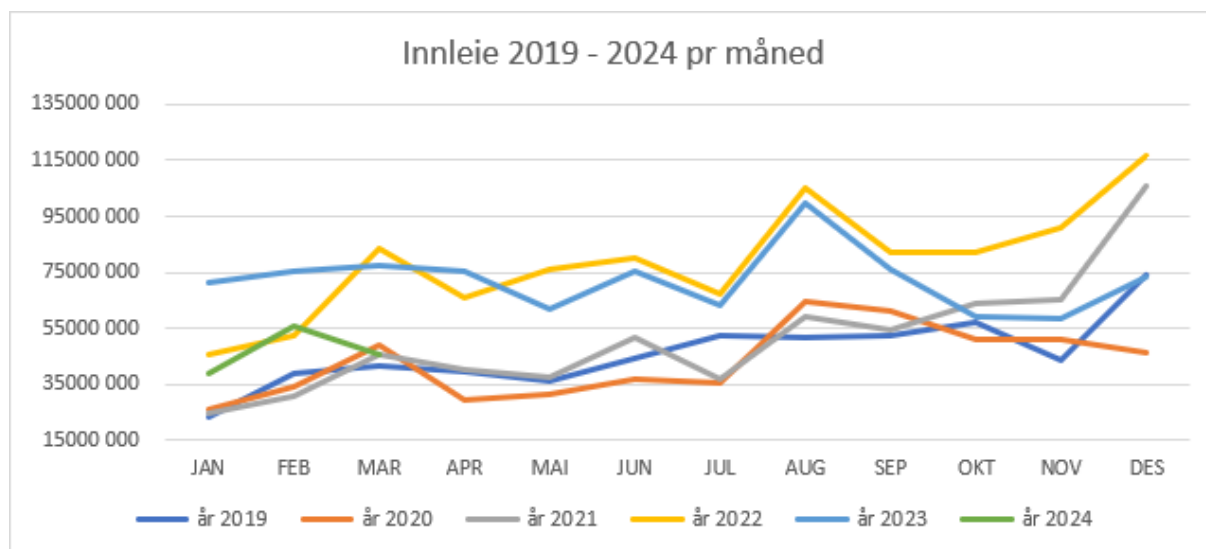
Det vises til styresak 003-2024 *Virksomhetsrapport for januar 2024* hvor styret ba administrerende direktør komme tilbake med en plan for styring og redusert bruk av innleie. Det ble videre bedt om at planen også skulle omfatte viktigheten av å rekruttere og beholde egne ansatte. Det skal legges vekt på at den offentlige helsetjenesten skal være den fortrukne arbeidsplass. Planen må avveie det lokale behovet for å leie inn arbeidskraft for å løse oppgavene opp mot virkningen på spesialisthelsetjenesten som helhet ved høy bruk av innleie innen utvalgte områder.

Denne saken belyser bestillingen fra styresak 003-2024 *Virksomhetsrapport for januar 2024*.

2 Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Bakgrunn

Nivået av innleie er fortsatt høyt, og selv om bruken av innleie er fallende fra og med høsten 2023, er omfanget av innleie av psykiatere på et stabilt, høyt nivå. Igangsatte tiltak i 2023 må derfor intensiveres, samt at nye tiltak må vurderes.

Tabell 1 – Viser utviklingen av innleie fra 2019 og frem til mars 2024. Nivået de tre første månedene i 2024 viser nedgang fra 2023.

Redusert bruk av innleie ligger som et krav i protokollen fra foretaksmøtet for Helse Sør Øst RHF 16. januar 2024 punkt 3.2:

«Videre vises det til krav i foretaksmøtet i januar 2023 om innleie og redusert vikarbruk, og det legges til grunn at det fortsatt er høy oppmerksomhet om disse kravene.»

I Oppdrag og bestilling 2024 til helseforetakene fra Helse Sør-Øst RHF følger tilsvarende under punkt 2.1:

«Det vises til oppdrag i OBD 2023 om innleie og redusert vikarbruk, og det legges til grunn at det fortsatt er høy oppmerksomhet om disse kravene.»

I Oppdrag og bestilling fra Helse Sør-Øst RHF til helseforetakene for 2023 var følgende formulert som annen oppgave under punkt 2.1:

«Helseforetaket skal foreta en kritisk gjennomgang av behov for innleie med sikte på reduksjon i omfanget. Det er i arbeidsmiljøloven § 14-12, syvende ledd nedfelt en hovedregel om forbud mot innleie fra bemanningsforetak. Det er fastsatt en forskriftshjemmel som åpner for unntak basert på enkelte vurderingskriterier, det forutsettes streng praksis ved bruk av unntaksbestemmelsen.»

Status

Hva er gjort av tiltak i 2023 som følges opp videre i 2024

- I tilleggssavtalen for innleie for kjøp utover rammeavtalene er det innført makspris. Informasjonen er distribuert og fulgt opp med helseforetakene for å øke avtalelojaliteten og redusere innleie. Sykehusinnkjøp HF utarbeider rapporter på bruk av rammeavtalen, og disse sammenliknes med fakturaene i helseforetakene.
- Foranalyse for forenkling av administrasjon og oppfølging av vikar/vikarinnleie, fakturakontroll og kvalitetssikring er gitt i oppdrag til Sykehuspartner HF som er i gang med arbeidet.
- Rekrutteringsutfordringer innen psykisk helsevern (PHV) følges opp i eget oppdrag innen PHV med bestilling av handlingsplaner for å beholde og rekruttere, gitt gjennom OBD til aktuelle helseforetak.
- Innleie er tema for oppfølging i hvert HR-direktørmøte og de fleste direktørmøter. Det var tema i møte med alle styrene i helseforetakene 26. februar og i møte med alle styreledere i helseforetakene i Helse Sør-Øst 21. mars. Det vil også være et hovedtema i møte mellom styreledere og ADer i de fire regionale helseforetakene 22. april.
- Det gjennomføres et arbeid innen bemannings- og ressursplanlegging som er en oppfølging av styresak 135-2022 *Helseforetakenes tiltak for å fremme bedre bemannings- og ressursplanlegging.*
 - Vedtaket fra styresak 135-2022 lyder:
«Styret gir sin tilslutning til at det etableres et regionalt prosjekt som har til formål å utvikle felles rammeverk for hvordan det skal arbeide med ressursstyring på de ulike nivåene i regionen, inkludert organisering, ressurser og kompetanse.
Styret ber om å bli holdt orientert om det videre arbeidet med å forbedre bemanningsplanlegging i Helse Sør-Øst.»

Bemanningsenheter og innleie

Det regionale helseforetaket har styrket innsatsen ved å prioritere ressurser til ekstra oppfølging, i tillegg til videreutvikling av analyser og bruk av virksomhetsdata.

De fleste helseforetakene har sentralisert bestillingene av innleie til bemanningsenheter. Sykehuset Innlandet HF er eneste helseforetak som ikke har egen bemanningsenhet, men de jobber med et saksunderlag for etablering. Trolig vil etableringen være på plass først i 2025.

Det er etablert et læringsnettverk som en del av oppfølgingen som gjøres til styresak 135-2022 *Helseforetakenes tiltak for å fremme bedre bemannings- og ressursplanlegging*. Deltakere er ledere av bemanningsenheter, og alle helseforetakene er representert. Det er videre samlet inn oversikt over hvor og hvordan administrering av innleie er organisert per helseforetak, og hvilken funksjon i det enkelte helseforetak som kjøper inn vikarer innen de ulike fagområdene (sykepleier, lege, psykolog, radiologi/lab, adm. personell, mm.), samt på hvilket nivå ekstern innleie godkjennes. Oversikten gir grunnlag for å finne tiltak knyttet til administrering av innleie som er spesifikt for det enkelte helseforetak. Det legges til rette for deling av beste praksis gjennom Læringsnettverket.

En stor andel av innleie er knyttet til psykisk helsevern. Det er derfor viktig å se utviklingen av innleie i sammenheng med tilgangen på legespesialister og psykologspesialister. Det er derfor satt krav til å styrke antallet utdanningsstillinger for å dekke opp for det fremskrevne behovet for nye stillinger.

Økning av LIS 3 i PHV må på plass i 2024 for å unngå økt fremtidig behov for innleie av psykiatere

Fra Oppdrag og bestilling for 2024 fra Helse Sør Øst RHF til helseforetakene under punkt 2.1 Annen oppgave:

«Helseforetakene skal utarbeide skriftlig handlingsplan for hvordan en skal arbeide for å rekruttere og beholde personell innen psykisk helsevern. Planen skal særskilt omtale hvordan en skal øke og understøtte tilstrekkelig utdanningskapasitet (LIS 3 stillinger) av spesialister innen VOP/BUP basert på framtidig framskrivninger. Tilbakemelding skal oversendes Helse Sør-Øst RHF innen 15. juni 2024.»

Oppdraget er knyttet til utdanningsstillinger for leger innenfor spesialitetene BUP og VOP. Antallet brutto månedsværk for disse gruppene er til tross for kravene om vekst redusert med 41 månedsværk fra 2021 til 2022. I perioden 2022 til 2023 var det en videre reduksjonen på 31 brutto månedsværk. Det høyeste antallet utdanningsstillinger hadde foretakene i 2019 da 532 brutto månedsværk ble utført av LIS3. TFra 2019 har det vært en reduksjon på hele 25,2 % til og med mars 2024 i antallet utdanningsstillinger innenfor disse to fagområdene. Årsaken til endringen er sammensatt og henger blant annet sammen med endret utdanningsordning fra 2019, konstituering av LIS 3 i overlegestillinger og således en vekst i antallet overleger tilsvarende reduksjonen i LIS3. Trenden må snus, og vi forventer at foretakene jobber systematisk med handlingsplaner for dette frem mot 15.juni.

En slik reduksjon i utdanningskapasiteten av spesialister innen psykisk helsevern vil gi tjenestene betydelig utfordringer i fremtiden med tanke på tilgjengelig overlegekompetanse, og for å kunne håndtere det fremskrevne aktivitetsbehovet innen psykisk helsevern.

Endret organisering

For å understøtte tilgangen på personell er det viktig å ha enheter som har god faglig kvalitet og kapasitet til å tilby utdanning og veiledning av god kvalitet. Arbeidsmiljøer som bygger opp under fagmiljøer som bidrar til den enkeltes faglige utvikling og har tilstrekkelig kapasitet til å drive god pasientbehandling er helt nødvendig. Flere av helseforetakene sliter med at noen av fagmiljøene ved de små Distrikt Psykiatriske Sentrene (DPS) blir for små og rekrutteringssvake. Flere av helseforetakene har måtte benytte vedvarende innleie for å dekke opp kompetansebehovene. Når foretakene nå får et forsterket krav om å redusere innleie, vil vi måtte forvente at flere av foretakene må vurdere DPS strukturen for å videreutvikle mer robuste fagmiljøer. Sykehuset Telemark HF har allerede gjennomført endringer både i Midt-Telemark og i Grenland, og har fått positive effekter på innleiebehovet. Sykehuset Østfold, Sørlandet Sykehus og Sykehuset Innlandet vurderer tiltak på sin DPS struktur. Slike endringer må utredes og planlegges nøye med god lokal involvering.

Estimatene på andelen innleide psykiatere i tabellen nedenfor viser at særlig disse tre helseforetakene har store utfordringer med tilgangen på spesialisert kompetanse.

Innleietimer 2023	Anestesi	Nevrologi	Psykiatri - VOP	Psykiatri overleger innleie antall	Andel innleie	Psykiatri VOP + BUP overleger antall mnd	Radiologoi	Øvrige leger
Akershus universitetssykehus HF	7 406	2 708	24 561	13	8,87 %	142		4 686
Oslo universitetssykehus HF	93	122	3 234	2		195	106	
Sykehuset i Vestfold HF			1 052	1		69		
Sykehuset Innlandet HF	1 767	1 763	39 387	20	20,61 %	98	3 426	7 712
Sykehuset Telemark HF			4 771	2		42	7 179	1 696
Sykehuset Østfold HF		53	20 342	10	14,69 %	71		1 861
Sørlandet sykehus HF	1 677	2 445	22 585	12	15,65 %	74	5 665	6 465
Vestre Viken HF	18		5 109	3		153	1 614	1 481
Helse Sør-Øst	10 961	7 091	121 041				17 990	23 901
Omregnet til månedsverk	6	4	62				9	12
Brutto månedsverk overleger i spesialiteten VOP +BUP	540	202				844	502	X
Herav brutto månedsverk overleger i spesialiteten BUP						191		

Tabell 2 – Viser andelen av innleie i 2023, basert på oversikter fra Sykehusinnkjøp på antall kjøpte innleie timer omgjort til årsverk. Timene er regnet ut fra kjøp innenfor rammeavtalene til Sykehusinnkjøp/HF. I tillegg kommer noe kjøp utenom rammeavtalene..

Ved tildelingen av nye LIS1 stillinger har Helse Sør-Øst RHF fra 2021 stilt krav om at disse nye stillingene skal etableres som tre-delt tjeneste mellom medisin, kirurgi og psykisk helsevern. Hovedbegrunnelsen er at klinisk erfaring fra psykisk helsevern i LIS1-tjenesten vil virke rekrutterende for senere spesialisering innen til psykisk helsevern. Kravet er fulgt opp med årlig rapportering fra helseforetakene på antall LIS 1 i tre-delt tjeneste. Per desember 2023 er andelen LIS 1-stillinger i tre-delt tjeneste på ca. 25 % i regionen, med betydelig variasjon mellom helseforetakene. Fremtidig mål er at minst 50 % av stillingene skal være tre-delt. Den årlig rapportering vil fortsette.

Styringsdata

En viktig faktor som må videreutvikles for god oppfølging av innleie, er tilgangen på gode styringsdata. Det er et behov for at styringsdata knyttet til innleie i RDAP tilgjengeliggjøres og videreutvikles for alle helseforetak.

Helse Sør-Øst RHF vil også fremme en sak om "Framskrivning av bemanningsbehov innen psykisk helsevern og TSB" som er planlagt til styremøtet i august. Denne framskrivningen vil danne grunnlag for å vurdere ytterligere innsats for å styrke arbeidet med å rekruttere og beholde ansatte innen psykisk helsevern og rus.

3 Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør anbefaler at tiltakene som er igangsatt følges videre gjennom pågående prosesser. Det er meget positivt at trenden er snudd fra og med høsten 2023, men nivået er fortsatt for høyt, særlig innen psykisk helse ved utvalgte helseforetak. Tidligere bestillinger fra styret og påbegynte arbeider knyttet til ressursplanlegging ses i sammenheng med ytterligere tiltak knyttet til innleie.

Styret vil holdes orientert om oppfølging av plan for styring og redusert bruk av innleie gjennom oppfølgingen av styresak 135-2022 *Helseforetakenes tiltak for å fremme bedre bemannings- og ressursplanlegging*. Dessuten vil behovene innen psykisk helsevern også følges opp gjennom sak i styremøtet i august "*Framskrivning av bemanningsbehov innen psykisk helsevern og TSB.*"

Trykte vedlegg:

- Presentasjon - tabeller som utdyper styresaken

Utrykte vedlegg:

- Ingen